

מדינת ישראל¹

משרד המשפטים

מחלקת ייעוץ וחקיקה (ייעוץ)

ירושלים: כ"ז שבט תשע"ז

23 פברואר 2016

תיקנו: 803-05-2016-000096

סימוכין: 803-99-2016-111533

לכבוד: דוד כהן

מנכ"ל טוטולט ישראל בע"מ

שלום רב,

הנדון: פנייתכם אודות חשש לניגוד עניינים בהתקשרויות עם משרדי ממשלה ורשויות מקומיות
סמך: מכתבך מיום 18.12.2016

קיבלתי את הפניה שבסמך ואני מתכבדת להשיבכם כדלהלן:

- ראשית, יש להדגיש כי העיקרון האוסר על עובדי ציבור להימצא בניגוד עניינים חל על עובדי הציבור בלבד. במקרים אחדים, עובד הציבור נדרש לנקוט צעדים אישיים למניעת ניגוד עניינים, ובכלל זה מגבלות שונות הנוגעות לעסקיו האישיים. במקרים חריגים, הדרך האפקטיבית למנוע את ניגוד העניינים או לצמצם את היקפו תהיה באמצעות מגבלות שיטול על עצמו קרוב משפחה של עובד הציבור, וזאת מתוך הסכמה חופשית ורצון לסייע לקרובו להימנע מניגוד עניינים.
- בהתחשב באופי השירותים שמעניקה החברה שבהנהלתך, ובהיקף הכספי המוגבל של ההתקשרויות בתחום זה, ניתן לומר כי החשש לניגוד עניינים שהוזכר בפנייתכם אינו נמנה על מקרים חריגים אלו. התקשרויות לרכישת מוצרים ושירותים מעין זה שמספקת החברה שבהנהלתך אינן מצריכות מעורבות של דרג מיניסטריאלי. בסדר הרגיל של הדברים, שר הפנים לא אמור להידרש להתקשרויות מסוג זה במשרדו, ובוודאי שאין לו נגיעה להתקשרויות בתחומים אלו במשרדי ממשלה אחרים או אף ברשויות מקומיות.
- ההנחיה המתבקשת בנסיבות אלו היא כי שר הפנים לא יטפל בהתקשרויות הנוגעות לתחום הטואלטיקה – ובכלל זה לא יזום התקשרויות בתחום זה, לא יתערב בהליכי התקשרות קיימים ולא יידרש לנושא הטואלטיקה בכל מקרה אחר. עניינים אלו צריכים ממילא להיות מטופלים על ידי הנהלת המשרד, ויש להבטיח שכך יהיה. הנחיה זו תועבר גם אל היועץ המשפטי של משרד הפנים, אשר יידע בעניין את הנהלת המשרד. נוכח הנחיה זו, אין הצדקה להגביל את החברה בפעולותיה הפרטיות.
- אציין כי לא נעלמה מעיני העובדה שגם בהינתן הנחיה זו, התקשרות של החברה עם משרדי ממשלה ועם רשויות מקומיות עלולה לעורר לזות שפתים וטענות להעדפה של החברה או אף לניצול הקשר המשפחתי לטובת עסקי החברה. למעלה מכך, לא יהיה זה מופרך לחשוש שרשויות מקומיות מסוימות אכן תשקולנה להתקשר עם החברה על מנת לזכות באמונו של השר.

5. בהקשר זה, אין מדובר בחשש לניגוד עניינים של עובד ציבור ספציפי, שאותו ניתן להסדיר מראש, אלא בחשש שהחברה תתנהל במכוון באופן כזה שהזיקה המשפחתית תסייע לה בקידום עסקיה. במצב זה, נכון יהיה כי החברה ומר ינקי דרעי ינהגו בזהירות כך שלא ייווצר הרושם שהזיקה המשפחתית מנוצלת לרעה באופן פסול. לטעמנו, כל עוד החברה והגורמים מטעמה מתנהלים בצורה הגונה ולא מנצלים את הזיקה המשפחתית לקידום עסקיה של החברה – לא ניתן לקבוע כי התנהלות החברה היא פסולה.
6. יש לזכור כי החברה שבהנהלתך אינה כפופה לעיקרון האוסר על עובדי ציבור להימנע מניגוד עניינים. אך טבעי הוא שהחברה תפעל על מנת להתקשר עם מי שיכול להימנות על קהל לקוחותיה, באופן שישתר את האינטרסים של בעלי המניות. כמו כן, אין כל כלל האוסר על בנו של חבר הממשלה להימנע מלהחזיק במניות או מלפעול בחברות מעין אלו.
7. לצד זאת, לא למותר להעיר כי טענות לניגוד עניינים ולניצול קשרים משפחתיים ופוליטיים עלולות לפגוע בתדמית החברה ולהטיל דופי בהתנהלותה אף בנסיבות שבהן פעילותה היא מותרת ונעשית כדין, ואף בהינתן ההנחיה המפורשת שתועבר לשר הפנים בעניין זה.
8. בנסיבות העניין, עצתי המעשית היא כי החברה תימנע מלהבליט במסגרת עיסוקיה את דבר הזיקה המשפחתית בין מר ינקי דרעי ובין השר, ובמידת האפשר – לפעול כך שינקי דרעי עצמו לא יעבוד באופן אישי מול רשויות מקומיות ומשרדים ממשלתיים (לכל הפחות בשלב טרום ההתקשרות). בכך עשוי להצטמצם החשש מפני ניצול הקשר המשפחתי לטובת עסקי החברה, ולו למראית עין. מעבר לכך, השאלה אם להימנע מקיום התקשרות עם משרד הפנים, או גם עם רשויות מקומיות ומשרדי ממשלה אחרים, על מנת להימנע מטענות לניגוד עניינים ומטענות אודות פוטנציאל לשחיתות – מסורה להחלטתה של החברה.

בברכה,
דינה זילבר
משנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ)

העתק: אריה דרעי, שר הפנים

אביחי מנדלבליט, היועץ המשפטי לממשלה

השופט (בדימ') יוסף ח' שפירא, מבקר המדינה (בצירוף הפניה)

יהודה זמרת, היועץ המשפטי, משרד הפנים

דני חורין, ממונה בכיר (ייעוץ וחקיקה)

ערן עסיס, מחלקת ייעוץ וחקיקה (ייעוץ)